

LXIV Liceum Ogólnokształcące
im. Stanisława Ignacego Witkiewicza „Witkacego”
01-737 Warszawa, ul. Elbląska 51
tel. 22 633 24 04, fax 22 633 24 14
NIP: 525-15-69-450, REGON: 015788315

BEZPIECZNA SZKOŁA

**PROCEDURY BEZPIECZEŃSTWA w
LXIV Liceum Ogólnokształcącym
im. Stanisława Ignacego Witkiewicza „Witkacego”
w Warszawie**

SPIS TREŚCI

I.	PROFILAKTYKA ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH I ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA FIZYCZNEGO W SZKOLE	5
1.	UWARUNKOWANIA PRAWNE ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA W SZKOLE	5
2.	BEZPIECZEŃSTWO FIZYCZNE W SZKOLE	5
3.	WEJŚCIA DO BUDYNKÓW I NA TERENY PRZYLEGŁE.....	6
4.	SYSTEM ALARMOWY	6
5.	DROGI EWAKUACYJNE	6
6.	OBOWIAZKI DYREKTORA SZKOŁY	6
7.	OBOWIAZKI NAUCZYCIELI I INNYCH PRACOWNIKÓW SZKOŁY	7
II.	PROFILAKTYKA CYBERZAGROŻEŃ I BEZPIECZEŃSTWO CYFROWE W SZKOLE	9
III.	PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH W SZKOLE	10
1.	EWAKUACJA W TRAKCIE LEKCJI I PRZERWY – ZASADY POSTĘPOWANIA PO OGŁOSZENIU ALARMU W SZKOLE (np. na wypadek pożaru)	10
2.	WTARGNIĘCIE NAPASTNIKA (TERRORYSTY) DO SZKOŁY	12
3.	PODŁOŻENIE ŁADUNKU WYBUCHOWEGO	15
4.	PODŁOŻENIE PODEJRZANEGO PAKUNKU	16
5.	WYPADEK SKAŻENIA CHEMICZNEGO LUB BIOLOGICZNEGO SZKOŁY	18
IV.	PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA WEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH W SZKOLE	20
1.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA AGRESYWNYCH ZACHOWAŃ W SZKOLE LUB TZW. FALI	22
2.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK ZNALEZIENIA W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	24
3.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA KRADZIEŻY LUB WYMUSZENIA PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH.....	27
4.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW PEDOFILII W SZKOLE	28
5.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW ROZPOWSZECZNIANIA PORNOGRAFII W SZKOLE PRZEZ UCZNIA	29
6.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW PROSTYTUCJI W SZKOLE LUB WŚRÓD UCZNIÓW	30
7.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE	31
8.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYPADKU UCZNIA W SZKOLE	32
9.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POPEŁNIENIA PRZEZ UCZNIA CZYNU KARALNEGO	36
10.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK UCZNIA BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO	37

11.	PODEJRZENIE, ŻE UCZEŃ JEST OFIARĄ PRZEMOCY RODZINNEJ	37
V.	PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA W SZKOLE ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO	38
1.	DOSTĘP DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH, NIELEGALNYCH	38
2.	CYBERPRZEMOC – PROCEDURA REAGOWANIA	40
3.	NARUSZENIA PRYWATNOŚCI DOTYCZĄCE NIEODPOWIEDNIEGO LUB NIEZGODNEGO Z PRAWEM WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH LUB WIZERUNKU DZIECKA I PRACOWNIKA SZKOŁY - PROCEDURA REAGOWANIA	43
4.	ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA UCZNIÓW W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU – PROCEDURA REAGOWANIA	46
5.	NAWIĄZYWANIE NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERECIE - UWODZENIE, ZAGROŻENIE PEDOFILIĄ – PROCEDURA REAGOWANIA	48
6.	SEKSTING, PROWOKACYJNE ZACHOWANIA I AKTYWNOŚĆ SEKSUALNA JAKO ŹRÓDŁO DOCHODU OSÓB NIELETNICH – PROCEDURA REAGOWANIA	50
7.	BEZKRYTYCZNA WIARA W TREŚCI ZAMIESZCZONE W INTERECIE, NIEUMIEJĘTNOŚĆ ODRÓŻNIENIA TREŚCI PRAWDZIWYCH OD NIEPRAWDZIWYCH, SZKODLIWOŚĆ REKLAM – PROCEDURY REAGOWANIA	52
8.	ŁAMANIE PRAWA AUTORSKIEGO – PROCEDURA REAGOWANIA	54
9.	ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA TECHNICZNEGO SIECI, KOMPUTERÓW I ZASOBÓW ONLINE – PROCEDURA REAGOWANIA	56
VI.	PROCEDURY WEWNĘTRZNE LICEUM W STANISŁAWOWIE PIERWSZYM (dodatkowe).....	58
1.	OBIEKT I JEGO UŻYTKOWNICY	58
2.	OPIEKA PODCZAS PRZERW	58
3.	OPIEKA W CZASIE LEKCJI I ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH	59
4.	SYTUACJE WYJĄTKOWE	59
5.	OPIEKA PODCZAS IMPREZ SZKOLNYCH	60
6.	PRZEJAZD AUTOKAREM	61
7.	IMPREZY SZKOLNE ODBYWAJĄCE SIĘ PO ZAKOŃCZENIU ZAJĘĆ LEKCYJNYCH	61
8.	LOKALNE IMPREZY	61
9.	SPRAWOWANIE OPIEKI NAD UCZNIEM W DNI WOLNE OD ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH	62
10.	PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH TRUDNYCH I ZAGRAŻAJĄCYCH BEZPIECZEŃSTWU – POWIADAMIANIE RODZICÓW/PRAWNYCH OPIEKUNÓW UCZNIA O TRUDNYCH SYTUACJACH WYCHOWAWCZYCH	62
11.	SAMOWOLNE OPUSZCZENIE ZAJĘĆ SZKOLNYCH PRZEZ UCZNIA / NIEUSPRAWIEDLIWIONA NIEOBECNOŚĆ UCZNIA	62
12.	UŻYWANIE TELEFONU KOMÓRKOWEGO PRZEZ UCZNIA PODCZAS LEKCJI	63
13.	POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU SPRAW SPORNYCH I KONFLIKTÓW	63
14.	STWIERDZENIE PALENIA TYTONIU PRZEZ UCZNIA	63
15.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAJŚCIA UCZENNICY W CIĄŻĘ	64

16.	POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POWZIĘCIA INFORMACJI, ŻE UCZEŃ ZAMIERZA POPEŁNIĆ SAMOBÓJSTWO (INFORMACJA OD SAMEGO UCZNIA, KOLEGÓW, RODZINY, OSÓB POSTRONNYCH)	64
17.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU AWARII INSTALACJI GAZOWEJ	64
18.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POŻARU	65

I. PROFILAKTYKA ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH I ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA FIZYCZNEGO W SZKOLE

1. UWARUNKOWANIA PRAWNE ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA W SZKOLE

Zasady bezpieczeństwa i obowiązki postępowania w sytuacji zagrożenia regulują przede wszystkim:

- 1) Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1606),
- 2) Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe
- 3) Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.)
- 4) Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych 5) Ustawa Karta Nauczyciela z 26 stycznia 1982r.
- 6) Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z 26 października 1982r.
- 7) Kodeks Cywilny z 23 kwietnia 1964r.
- 8) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz.U. z 2023 r., poz. 1870), 9) Kodeks Karny z dnia 6 czerwca 1997r.
- 10) Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 26 października 1982 r.
- 11) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.),
- 12) Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym
- 13) Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach
- 14) Statut Liceum im. Stanisława Lema w Stanisławowie Pierwszym.

2. BEZPIECZEŃSTWO FIZYCZNE W SZKOLE

- 1) Należy monitorować tereny przyległe, zwrócić szczególną uwagę na osoby poruszające się w otoczeniu szkoły, obserwujące szkołę, wchodzące na jej teren lub często pojawiające się w okolicy szkoły.
- 2) Należy zwracać uwagę na nietypowe przedmioty pozostawione w okolicy szkoły lub pojazdy zaparkowane w nietypowych miejscach lub o szczególnych cechach – bez tablic rejestracyjnych, świadczące o dużym wyeksploatowaniu, auta dostawcze lub nienależące do pracowników szkoły, rodziców (pozostawione na dłuższy czas bez opieki).
- 3) W przypadku boiska sportowego należy zwracać uwagę na osoby korzystające z obiektu – czy zachowują się adekwatnie do miejsca, w którym przebywają, czy nie pozostawiają nietypowych przedmiotów – kartonów, walizek, siatek, plecaków etc. Po zakończeniu zajęć należy zamykać bramy i furtki prowadzące do szkoły oraz należące do niej tereny (np. boiska, place zabaw).

3. WEJŚCIA DO BUDYNKÓW I NA TERENY PRZYLEGŁE

- 1) Należy monitorować wejście do budynku, weryfikować osoby wchodzące do budynku – zwłaszcza niezwiązane z codziennym życiem szkoły i nie dopuszczać do ich swobodnego poruszania się po terenie szkoły.

- 2) Nie należy pozostawiać otwartych drzwi do budynku szkoły, szczególnie tych, które nie podlegają monitorowaniu i/lub bezpośredniej kontroli pracownika szkoły.
- 3) Nie należy wpuszczać bez weryfikacji osób na teren szkoły.
- 4) Należy prowadzić książkę wejść i wyjść, zwłaszcza osób niezwiązanych bezpośrednio z placówką.
- 5) Należy sprawować stały nadzór przy wejściu do budynku szkoły.

4. SYSTEM ALARMOWY

- 1) Należy ustalić system alarmowy na wypadek „barykadowania” – konieczności pozostania w pomieszczeniach, klasach. Powinien on wyraźnie odróżniać się od systemu alarmowania na wypadek ewakuacji.
- 2) Informacje o obowiązującym systemie alarmowym w placówce należy udostępnić uczniom, nauczycielom i pracownikom szkoły w dostępnych miejscach.
- 3) Należy prowadzić ćwiczenia praktyczne z użyciem sygnałów alarmowych na wypadek ewakuacji oraz na wypadek konieczności pozostania w pomieszczeniach.

5. DROGI EWAKUACYJNE

Należy zapoznać wszystkich uczniów i pracowników szkoły z lokalizacją wszystkich wyjść ewakuacyjnych, zadbać o drożność wyjść ewakuacyjnych oraz umieszczanie kluczy w ich sąsiedztwie.

6. OBOWIĄZKI DYREKTORA SZKOŁY

Dyrektor szkoły (art. 7. 1. ustawy Karta Nauczyciela z 26 stycznia 1982 r. z późn. zm.) jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole, zapewnia w miarę możliwości odpowiednie warunki organizacyjne do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo- wychowawczych oraz bezpieczeństwo uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

Do obowiązków dyrektora szkoły w zakresie zagwarantowania bezpieczeństwa szkoły należy:

- 1) systematyczne prowadzenie oceny stanu zabezpieczeń,
- 2) sprawdzanie, czy zasady postępowania w sytuacji zagrożenia są znane wszystkim pracownikom.
- 3) sprawdzanie, czy ciągi ewakuacyjne są drożne, a klucze od drzwi ewakuacyjnych są w wyznaczonym miejscu.
- 4) wyznaczenie miejsca ewakuacji – punktu ześrodkowania – najlepiej od tej strony budynku, która nie posiada okien lub znajduje się za przeszkodą stałą, zza której nie widać zagrożonego budynku.
- 5) w przypadku braku możliwości przeprowadzenia ewakuacji, przez wyznaczenie miejsca do schronienia się i zabarykadowania - zaleca się, by odpowiednie pomieszczenia posiadały grube ściany, pełne drzwi oraz były wyposażone w środki pierwszej pomocy – apteczki, środki łączności dające możliwość przesłania informacji na zewnątrz.
- 6) wyznaczenie co najmniej dwóch źródeł alarmowania w różnych miejscach placówki, uwzględniając sposoby alarmowania, gdy nie ma zasilania, tj. ustalenie hasła np.: „NAPASTNIK”, zabezpieczenie sygnałów dźwiękowych modulowanych sprężonym powietrzem.
- 7) wyznaczenie co najmniej dwóch źródeł uruchamiania systemu alarmowego w różnych miejscach placówki (np. dwa niezależne włączniki uruchamiające dzwonek).
- 8) organizowanie przeszkolenia pracowników i służby ochrony budynku na wypadek wtargnięcia napastnika na teren placówki oraz ćwiczeń, bądź instruktaży dla pracowników szkoły, uczniów.

- 9) ograniczenie osobom nieuprawnionym dostępu do dokumentów i planów sytuacyjnych placówki. Wszystkie te informacje powinny być udostępnione służbom porządkowym – Policji, Państwowej Straży Pożarnej itp.
- 10) zarządzanie ewakuacji na wypadek ogłoszenia alarmu o zagrożeniach. 11) respektowanie otrzymanych poleceń od służb ratowniczych.

7. OBOWIĄZKI NAUCZYCIELI I INNYCH PRACOWNIKÓW SZKOŁY

Zgodnie art. 6. ustawy Karta Nauczyciela, nauczyciel zobowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

NAUCZYCIELE

Na wzrost bezpieczeństwa w placówce oświatowej mają wpływ:

- 1) świadomość możliwości wystąpienia zagrożenia oraz umiejętność ich rozpoznawania;
- 2) działania prewencyjne polegające na minimalizowaniu ryzyka wystąpienia zagrożenia;
- 3) znajomość rodzajów alarmów, komunikatów ostrzegawczych i sygnałów alarmowych oraz sposobów postępowania w przypadku ich ogłoszenia;
- 4) ćwiczenia umiejętności posługiwania się technicznymi środkami alarmowania i powiadamiania oraz znajomości miejsca ich rozmieszczenia w placówce;
- 5) dysponowania numerami telefonów do kierownictwa placówki (dyrektora, zastępcy dyrektora, innych osób funkcyjnych), znajomości numerów telefonów służb ratunkowych;
- 6) okresowego zapoznawania się z instrukcją przeciwpożarową, planami ewakuacji oraz innymi instrukcjami i planami dotyczącymi m.in. rozmieszczenia głównych: wyłączników energii elektrycznej, hydrantów, systemów alarmowych oraz posiadanie umiejętności posługiwania się nimi w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej; 7) przeprowadzanie ćwiczeń ewakuacyjnych.

PRACOWNICY ADMINISTRACJI I OBSŁUGI

Do obowiązków pracowników administracji i obsługi należy:

- 1) reagowanie na przejawy krzywdy, przemocy i agresji stosowanej wobec uczniów;
- 2) zgłaszanie do kierownictwa szkoły zauważonych niepokojących zachowań zagrażających bezpieczeństwu, zdrowiu lub życiu uczniów;
- 3) podejmowanie natychmiastowych działań zmierzających do usunięcia sytuacji zagrażających bezpieczeństwu uczniów (szczególnie w trakcie trwania przerwy) takich jak: rozlany płyn, potłuczone szkło, oberwana tablica, otwarty dostęp do urządzeń elektrycznych itp.;
- 4) bezwzględne przestrzeganie procedury wpuszczania osób obcych (w tym rodziców) na teren szkoły oraz uczniów przedwcześnie przychodzących na zajęcia dydaktyczne; 5) przeprowadzanie ćwiczeń ewakuacyjnych.

II. PROFILAKTYKA CYBERZAGROŻEŃ I BEZPIECZEŃSTWO CYFROWE W SZKOLE

Przez bezpieczeństwo cyfrowe (cyberbezpieczeństwo, bezpieczeństwo w środowisku cyfrowym) rozumie się zarówno zapewnienie bezpiecznej aktywności uczniów w środowisku cyfrowym, jak i przeciwdziałanie zagrożeniom odnoszącym się do bezpieczeństwa sieci, serwerów, danych na urządzeniach. Nauczyciel informatyki ma zadanie opieki nad sprzętem i siecią. Najważniejsze znaczenie dla zapewnienia podstaw bezpieczeństwa cyfrowego w szkole odgrywają działania profilaktyczne (prewencyjne) prowadzone wobec i z udziałem wszystkich członków społeczności szkolnej: uczniów i ich rodziców, dyrektorów, nauczycieli i innych pracowników szkoły.

III. PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH W SZKOLE

1. EWAKUACJA W TRAKCIE LEKCJI I PRZERWY – ZASADY POSTĘPOWANIA PO OGŁOSZENIU ALARMU W SZKOLE (np. na wypadek pożaru)

- 1) Powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia.
- 2) Natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych (sygnał alarmu lokalnego - trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie).
- 3) W wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.
- 4) O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.
- 5) W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów. W dużej liczbie przypadków wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną.

PROCEDURA WEZWANIA POWINNA ODBYWAĆ SIĘ ZGODNIE Z PONIŻSZYM SCHEMATEM:

Wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:

- rodzaj stwierdzonego zagrożenia;

- nazwę i adres szkoły;
- imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję;
- telefon kontaktowy;
- zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie;
- potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie. O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- **Policja 997; • Straż Pożarna 998; • Pogotowie Ratunkowe 999; • Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112; • Pogotowie Energetyczne 991;**
- **Pogotowie Gazowe 992; • Pogotowie Ciepłownicze 993; • Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994;**
- **Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987; • Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.**

Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Musimy wiedzieć, że od tej chwili bezwzględnie podporządkowujemy się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w tym momencie mamy zajęcia.

- 1) Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku.

- 2) Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego.
- 3) Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych.
- 4) Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela.
- 5) Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne.
- 6) Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki.
- 7) Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej.
- 8) Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych.

NAJWAŻNIEJSZE ZASADY, KTÓRE POWINIEN PAMIĘTAĆ I PRZESTRZEGAĆ KAŻDY UCZEŃ Z CHWILĄ OGŁOSZENIA ALARMU W SZKOLE

- 1) Słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela;
- 2) Bądź opanowany, nie ulegaj panice;
- 3) Po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela;
- 4) Pomagaj osobom słabszym;
- 5) Bezwzględnie podporządkowuj się osobom funkcyjnym; 6) Nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

W przypadku osób niepełnosprawnych bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek wychowanków i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów).

- 1) Należy sporządzić listę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- 2) Należy rozplanować zajęcia klas, w których uczą się osoby niepełnosprawne w taki sposób, by osoby te nie musiały przemieszczać się poza najniższą kondygnację naziemną budynku (przeważnie parter), należy przystosować drogi ewakuacyjne do poruszania się osób z różną niepełnosprawnością;
- 3) Należy wyznaczyć opiekuna osoby niepełnosprawnej na czas ewakuacji.

2. WTARGNIĘCIE NAPASTNIKA (TERRORYSTY) DO SZKOŁY

- 1) Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się). Szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób.
- 2) Wycisz i uspokój uczniów – wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
- 3) Zaopiekuj się uczniami, którzy potrzebują pomocy – należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
- 4) Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony – niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.

- 5) Poinformuj policję wysyłając informację tekstową – SMS o zaistniałej sytuacji – w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
- 6) Zastój okno, zgaś światło – należy zaciemnić salę, aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
- 7) Nie przemieszczaj się – przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników.
- 8) Stań poniżej linii okien, zejź ze światła drzwi – przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
- 9) Zejź z linii strzału, połóż się na podłodze – z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz.
- 10) Jeżeli padną strzały, nie krzycz – napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
- 11) Nie otwieraj nikomu drzwi – interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
- 12) W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia – w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

PRZYPADEK BEZPOŚREDNIEGO KONTAKTU Z NAPASTNIKAMI, KTÓRZY DĄŻĄ DO PRZEJĘCIA KONTROLI NAD SZKOŁĄ

- 1) Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika – wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
- 2) Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon – wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
- 3) Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia – w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.
- 4) Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego – w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
- 5) Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika – odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji.
- 6) Nie zwracaj na siebie uwagi – niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.
- 7) Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny – brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
- 8) Nie oszukuj terrorysty – oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
- 9) Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu – zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców.
- 10) Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami – wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty.

- 11) Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów – każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
- 12) Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty – nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W PRZYPADKU DZIAŁAŃ ANTYTERRORYSTYCZNYCH PODJĘTYCH PRZEZ POLICJĘ:

- 1) Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę – policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
- 2) Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi – próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji.
- 3) Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy – taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
- 4) Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom – postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
- 5) Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących – tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
- 6) Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami – wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową.
- 7) Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy – policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
- 8) Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty, dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona – w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku.
- 9) Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku – w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.
- 10) Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru – najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

3. PODŁOŻENIE ŁADUNKU WYBUCHOWEGO

OTRZYMANIE INFORMACJI O PODŁOŻENIU ŁADUNKU WYBUCHOWEGO

- 1) Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów – uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu.
- 2) Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje – w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.
- 3) Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury – osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
- 4) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
- 5) Nie używaj telefonu komórkowego – eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- 6) Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia – stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
- 7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- 8) W miejscu ewakuacji policz wszystkie uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi – szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
- 9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru uczniów i drodze dojazdu – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych. Przez podejrzaną przesyłkę rozumiemy przesyłkę, która może zawierać ładunek wybuchowy.

4. PODŁOŻENIE PODEJRZANEGO PAKUNKU

Podejrzaną przesyłką to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją.

W PRZYPADKU PODEJRZENIA OTRZYMANIA NIEBEZPIECZNEJ PRZESYŁKI:

- 1) Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku – należy założyć, że podejrzaną przesyłką jest ładunek wybuchowy, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
- 2) Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku – w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania;
- 3) Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) – okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznanego substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji.
- 4) Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury – osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.

- 5) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji – ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
- 6) Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- 7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- 8) W miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi – szybkie sprawdzenie obecności wszystkich uczniów, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
- 9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu – informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA URUCHOMIENIE PROCEDURY:

Dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami.

Telefony alarmowe: Policja 997, telefon alarmowy 112

SPOSÓB POWIADAMIANIA SŁUŻB

Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:

- nazwę i adres szkoły
- rodzaj stwierdzonego zagrożenia
- imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
- telefon kontaktowy
- zrealizowane przedsięwzięcia
- potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie.

5. WYPADEK SKAŻENIA CHEMICZNEGO LUB BIOLOGICZNEGO SZKOŁY

- 1) Zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
- 2) Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku;
- 3) W budynku – szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
- 4) W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki – maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry.
- 5) Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
- 6) Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.
- 7) Do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
- 8) Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ

Należy wówczas:

- 1) Nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.
- 2) Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem.
- 3) Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
- 4) Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
- 5) Powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
- 6) Zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru – rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie przedmiotowego zagrożenia, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń.
- 7) Natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby – policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
- 8) Jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka.
- 9) Po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb – policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń.
- 10) W obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.

- 11) Sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.
- 12) W miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki – maski pyłowe, gazę, wate, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry.
- 13) Przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń – częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
- 14) Powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.
- 15) Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, NP. GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I OGNISKA ZACHOROWAŃ

Należy wtedy:

- 1) Nie dotykać i nie wahać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy.
- 2) Powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe – dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję.
- 3) Przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się.
- 4) Pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów.
- 5) Opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanego substancji i nie wpuszczać do niego innych osób.
- 6) Ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły.
- 7) Natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby – policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia.
- 8) W szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny.
- 9) Oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury: Dyrektor, w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

IV. PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA WEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ

FIZYCZNYCH W SZKOLE

Do najważniejszych zagrożeń wewnętrznych w szkole należą:

- agresywne zachowania ucznia oraz zjawisko tzw. fali,
- korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych,
- kradzież lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych,
- pedofilia, pornografia, prostytutka,
- picie alkoholu, • wypadek lub czyn karalny dokonany przez ucznia.

- 1) Nie należy bagatelizować żadnego sygnału świadczącego o fakcie zaistnienia zagrożenia. Należy przeciwdziałać temu zjawisku na możliwie wczesnym etapie jego powstawania.
- 2) Należy dać możliwość uczniowi poinformowania nauczyciela lub pedagoga o zaistniałej sytuacji związanej z czynnością niebezpieczną, budując atmosferę zaufania.
- 3) Należy wyciągać konsekwencje w stosunku do osób dopuszczających się czynów zabronionych.
- 4) W ramach działań profilaktycznych podczas lekcji wychowawczych, przy współpracy z ekspertami i specjalistami, należy informować uczniów o skutkach i konsekwencjach związanych z zagrożeniami w szkole jak i poza nią.
- 5) Należy tworzyć przyjazne środowisko pracy i nauki poprzez sprawiedliwe ocenianie, jasne, czytelne, sprawiedliwe normy, przyjazny nadzór nad uczniami, sprawną organizację życia szkolnego.
- 6) Należy podejmować działania integrujące zespoły klasowe, poznawanie się uczniów, sprzyjające budowie pozytywnych relacji w klasie.
- 7) Należy budować relacje na autorytecie nauczyciela: nauczyciel powinien jasno określić zasady pracy i wymagania wobec uczniów, prowadzić lekcje w sposób zrozumiały, szanować ucznia i udzielać mu wsparcia, sprawować kontrolę w klasie i interweniować w razie zachowania naruszającego normy.
- 8) Należy diagnozować sytuacje w szkole w kontekście występowania zagrożeń wewnętrznych w placówce, przeciwdziałania i usuwania oraz monitorować postępy i efekty wprowadzonych działań.
- 9) Niezbędna jest edukacja profilaktyczna jako forma merytorycznego wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów kierowana do nauczycieli, osób współpracujących z uczniami i rodziców. 10) Należy organizować rozmowy, pogadanki i dyskusje z rodzicami.

Niektóre z czynów stanowiących fizyczne zagrożenie wewnętrzne w szkole mają znamiona czynów zabronionych. Należy pamiętać, że na zasadach określonych w Kodeksie Karnym odpowiada osoba, która popełniła czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Określa to art. 10 par.1 Kodeksu Karnego. Także niektóre czyny osoby, która ukończyła 15 lat rozpatrywane są jako przestępstwa – określa je szczegółowo art. 10 par.2 KK.

Nie oznacza to jednak, że odpowiedzialności nie mogą podlegać osoby młodsze. Odpowiedzialność przed Sądem Rodzinnym i dla Nieletnich ponoszą osoby, które w chwili popełnienia czynu ukończyły 13 lat, jednak taki czyn nie stanowi przestępstwa, a jedynie jest to czyn karalny, a sprawca podlega stosowaniu środków wychowawczych przewidzianych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.

PROCEDURA

1. POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA AGRESYWNYCH ZACHOWAŃ W SZKOLE LUB TZW. FALI

Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor placówki, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny. Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA:

1) AGRESJA FIZYCZNA

- Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.
- Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną (jeśli taka jest w szkole), pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary.
- W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) – pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych);
- Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.
- Decyzję o dalszym leczeniu ucznia podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego.
- Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę.
- Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
- W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia – szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

2) AGRESJA SŁOWNNA

- Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
- Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa.
- Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
- Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.
- O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
- Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
- W przypadku agresji słownej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
- W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja.
- Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.

2. POSTĘPOWANIA NA WYPADEK ZNALEZIENIA W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: Dyrektor szkoły, pedagog szkolny/psycholog szkolny

Wystąpienie zagrożenia:

- 1) rozpowszechnianie środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu;
- 2) zdrowie ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu;
- 3) zdrowie ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.

Sposób działania:

- 1) **W PRZYPADKU ZNALEZIENIA PODEJRZANEJ SUBSTANCJI ODURZAJĄCEJ NA TERENIE SZKOŁY,** należy:
 - zachować szczególne środki ostrożności
 - zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem
 - powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia Policję
 - ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy
 - przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji • opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki.
- 2) **W PRZYPADKU PODEJRZENIA UCZNIA O POSIADANIE ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH** należy:
 - odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
 - powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego

PROCEDURA

- powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję
- zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji
- zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni
- powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia
- poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole/placówce
- przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia.
- podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

3) W PRZYPADKU ROZPOZNANIA STANU ODURZENIA UCZNIA ALKOHOLEM należy:

- powiadomić wychowawcę klasy ucznia
- odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego
- powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
- powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły/placówki
- poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia.
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji • powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

4) W PRZYPADKU ROZPOZNANIA STANU ODURZENIA UCZNIA NARKOTYKAMI należy:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy
- poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego
- w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego
- poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
- wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia
- przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem
- zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji
- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z uczniem
- wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować efekty • powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

5) W PRZYPADKU ROZPOZNANIA STANU ODURZENIA UCZNIA „DOPALACZAMI” należy:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy

- w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- poinformować pedagoga/psychologa szkolnego
- przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego
- poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
- wezwać karetkę pogotowia ratunkowego
- wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia
- przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania
- przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji
- udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się
- opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem • wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować efekty • powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

6) W PRZYPADKU ODMOWY WSPÓŁPRACY PRZEZ RODZICÓW:

- Szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję.
- Powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania.
- Szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia.
- Szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem.

3. POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA KRADZIEŻY LUB WYMUSZENIA PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH

Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog/psycholog szkolny.

Sposób działania:

1) KRADZIEŻ LUB WYMUSZENIE PRZEDMIOTU ZNAJCZYJ WARTOŚCI

- Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie.
- Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły.
- Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły.
- Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji.
- Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia. Może to zrobić tylko Policja;
- we współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;

PROCEDURA

- dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców;
- należy powiadomić Policję; • sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

2) OTRZYMANIE PRZEZ UCZNIA PRAWOMOCNEGO WYROKU UKOŃCZENIA POSTĘPOWANIA KARNEGO

- Po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia.
- Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów.
- Następnie dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców.
- Dyrektor – na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego – wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły.

PROCEDURA

4. POSTĘPOWANIA NA WYPADEK WYSTĄPIENIA PRZYPADKÓW PEDOFILII W SZKOLE

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, a w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.

- 1) W pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego.
- 2) W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji.
- 3) Następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu.
- 4) Wychowawcy klas oraz pedagog/psycholog winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
- 5) W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawy molestowania.
- 6) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia).
- 7) Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- 8) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawy na temat zdarzenia.
- 9) Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/ucznem.

Podstawy prawne uruchomienia procedury:

Kodeks Karny: art. 197 § 3; art. 200 art. 200a; art. 200b;

5. POSTĘPOWANIA NA WYPADEK

ROZPOWSZECHNIANIA PORNOGRAFII W SZKOLE PRZEZ UCZNIA

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania

- 1) W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu.
- 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych

konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.

- 3) Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
- 4) Wychowawca klasy i pedagog/psycholog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
- 5) Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.
- 6) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawy na temat zdarzenia.

6. POSTĘPOWANIA NA WYPADEK PROSTYTUCJI W SZKOLE LUB WŚRÓD UCZNIÓW

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania

- 1) W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
- 2) W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- 3) W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- 4) Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
- 5) Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).
- 6) W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

- 7) Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
- 8) W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
- 9) Dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
- 10) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
- 11) Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

Podstawa prawna: Kodeks Karny: art. 18 § 3, art. 203, art. 204.

7. POSTĘPOWANIA W SYTUACJI NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona

Sposób działania

- 1) Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.
- 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.
- 3) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
- 4) Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim.
- 5) Wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
- 6) W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień

- demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
- 7) Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog/psycholog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.
- 8) Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
- 9) W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

8. POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYPADKU UCZNIA W SZKOLE

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.

Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

Sposób działania 1) Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu

- Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
- Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.
- W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

Każdy wypadek, nawet najdrobniejszy, musi być zgłoszony dyrektorowi szkoły, wychowawcy klasy i zespołowi powypadkowemu oraz odnotowany na karcie wypadków znajdującej się w sekretariacie szkoły. Sekretariat prowadzi rejestr wypadków szkolnych.

2) Obowiązek powiadomienia i zabezpieczenia miejsca zdarzenia.

O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie

- Rodziców (opiekunów) poszkodowanego
- Pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy
- Społecznego inspektora pracy (jeżeli jest takie stanowisko w szkole)
- Organ prowadzący szkołę
- Radę rodziców
- O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty
- O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.

Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców / opiekunów prawnych ucznia o wypadku.

Ciężki jest taki wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, tzn. utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do nauki albo trwałe zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

Za wypadek zbiorowy należy uznać wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby.

3) Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie)

- Po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyścia rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Należy pamiętać, że uczeń z niedyspozycją powinien mieć zapewnioną opiekę ze strony osoby dorosłej. W przypadku urazu głowy, kończyn, podejrzenia o urazy wewnętrzne, bądź też utraty przytomności należy bezwzględnie wezwać pogotowie ratunkowe i powiadomić rodziców ucznia i dyrektora szkoły. Pogotowie ratunkowe i policję należy bezwzględnie wezwać w przypadku potrącenia przez samochód (przed szkołą lub na wycieczce).
- Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.
- W przypadku przekazywania rodzicowi ucznia, które doznało niegroźnego urazu konieczne jest wypełnienie oświadczenia, które jest dostępne w sekretariacie.
- Oświadczenie wypełnia nauczyciel przekazujący ucznia rodzicowi. Jeżeli rodzic odmawia podpisania oświadczenia należy wezwać pogotowie ratunkowe.

Oświadczenie

Ja niżej podpisany/a oświadczam, że odbieram moje dziecko ucznia klasy....., które uległo następującemu zdarzeniu

Jednocześnie oświadczam, że nie uważam za zasadne wzywanie do mojego dziecka Pogotowia Ratunkowego. W przypadku wystąpienia niepokojących objawów u mojego dziecka zobowiązuję się do wizyty lekarskiej. podpis rodzica.....

4) W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy)

- Dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe.
- W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.
- Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone.
- Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
- Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.
- Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

5) Skład zespołu powypadkowego

- Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy.
- W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwo i higienę pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły.
- W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców. Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

6) Postępowanie powypadkowe. Działanie zespołu powypadkowego

- Zespół powypadkowy przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową.
- Rozmawia z uczniem (w obecności rodzica lub wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania.
- Rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania. Jeżeli świadkami są uczniowie – przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia – świadka i jego rodziców.
- Sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku.
- Uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek.
- Uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku.
- Sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Przekroczenie 14 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie.
- W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu.
- Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym.
- Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły.
- Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone.
- Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).
- Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego. Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów).
- Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

7) Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

- W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu).
- Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie.
- Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebraniem materiałem dowodowym.
- Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

8) Dokumentacja

- Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków.
- Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

9. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POPEŁNIENIA PRZEZ UCZNIA CZYNU KARALNEGO

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, osoba wyznaczona w przypadku nieobecności w/w.

Podstawy uruchomienia działań

Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:

- 1) art. 50 a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym
- 2) art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego
- 3) art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków
- 4) art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych
- 5) art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny
- 6) art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków
- 7) art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu
- 8) art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie
- 9) art. 122 – paserstwo, czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży
- 10) art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy
- 11) art. 133 – spekulacja biletami, tzw. Konik 12) art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

Sposób działania

- 1) Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.
- 2) Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
- 3) W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi/psychologowi szkolnemu pod opiekę.
- 4) Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
- 5) Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

10. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK UCZNIA BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania

- 1) Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły.
- 2) Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia – ofiary czynu karalnego.
- 3) Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
- 4) W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

11. PODEJRZENIE, ŻE UCZEŃ JEST OFIARĄ PRZEMOCY RODZINNEJ

- 1) Należy przyjąć informację, zapewniając dyskrecję zgłaszającemu poprzez wysłuchanie go bez świadków. Zapisać datę i godzinę zgłoszenia.
- 2) Poinformować o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy.
- 3) Poinformować pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły.
- 4) Jeżeli stan ucznia wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia, wezwać lekarza.
- 5) Dbając o dyskrecję, przeprowadzić rozmowę z poszkodowanym (w obecności pedagoga szkolnego), o ile jest to możliwe.
- 6) Wezwać do szkoły rodzica (prawnego opiekuna lub osobę z najbliższej rodziny) pokrzywdzonego, którego sprawa nie dotyczy.
- 7) Podjąć decyzję o wdrożeniu procedury „Niebieska Karta”.

- 8) Niezwłocznie po wdrożeniu procedury zawiadomić przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego i przekazać mu sporządzoną dokumentację pokrzywdzonego.
- 9) W przypadku osoby nieletniej zawiadomić sąd rodzinny i nieletnich.

V. PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA W SZKOLE ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO

1. DOSTĘP DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH, NIELEGALNYCH

Działania wobec zdarzenia polegają przede wszystkim na zachowaniu (nie usuwaniu) dokumentacji cyfrowej: wiadomości sms, e-maili, nagrań z poczty głosowej telefonu, komentarzy w serwisie społecznościowym, zapisów w blogu i plików filmów wideo. O ile to możliwe, należy także zarchiwizować treść rozmów w komunikatorach oraz linki (konkretne adresy URL) oraz danych o potencjalnym sprawcy. Każde zdarzenie wymaga udokumentowania w stosownym protokole.

Działania szkoły adresowane do instytucji i organizacji zewnętrznych są niezbędne w przypadku naruszenia przepisów prawa przez uczniów lub osoby spoza szkoły. Pośród nich należy wyróżnić szczególnie współpracę z:

- Policją i sądami rodzinnymi
- służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi
- dostawcami usług internetowych oraz operatorami telekomunikacyjnymi.

SPRAWCÓW WSZYSTKICH RODZAJÓW ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO W SZKOLE NALEŻY OBJĄĆ PONIŻSZYMI DZIAŁANAMI

- 1) Sprawca musi otrzymać od przedstawicieli szkoły komunikat o braku akceptacji dla działań, jakich dokonał. W trakcie takiej rozmowy uczeń powinien poznać możliwe skutki swojego postępowania, a także konsekwencje, jakie mogą zostać wobec niego wyciągnięte. W trakcie rozmowy sprawca powinien zostać wezwany do zaprzestania podejmowania podobnych działań w przyszłości, w tym usunięcia skutków swoich działań. Sprawca powinien również zostać objęty odpowiednią pomocą psychologiczną – pedagogiczną w celu zrozumienia konsekwencji jego zachowania oraz zmianie postawy i dalszego postępowania. Jeśli sprawców jest więcej, to z każdym z nich należy rozmawiać osobno.
- 2) Rozmowa uczestnika zdarzenia z kierownictwem szkoły
- 3) Powiadomienie rodziców/ opiekunów poszkodowanego dziecka
- 4) Działania wychowawcze i wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy
- 5) Powiadomienie Policji/ sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa
- 6) Udzielenie uczestnikom zdarzenia wsparcia psychologicznego
- 7) Należy zadbać o to, żeby osoba reprezentująca szkołę (psycholog, pedagog, wychowawca) ograniczała się do podjęcia interwencji, a nie wymierzała karę. Decyzję o tym, jaką karę wymierzyć sprawcy, powinna podejmować rada pedagogiczna (po poznaniu wszystkich okoliczności zdarzenia), a przekazywać dyrektor szkoły. Ważne jest zatem oddzielenie osoby pedagoga/psychologa, nawiązującego relację z uczniem, od organu wymierzającego karę.
- 8) Celem sankcji wobec sprawcy jest przede wszystkim: zatrzymanie jego działań i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa ofierze oraz zmiana postawy sprawcy. Sankcje mają na celu także pokazanie społeczności szkolnej, że działania sprawcy nie będą tolerowane i że szkoła jest w stanie skutecznie zareagować w tego rodzaju sytuacji. Podejmując decyzję o sankcjach, należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody – np. czy w przypadku cyberprzemocy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom, czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.
 - czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent
 - świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że postąpił nagannie np. czy wie, że wyrządza krzywdę koledze, jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości itp.
 - motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednie doświadczenia sprawcy.
- 9) Aktywność wobec sprawcy powinna także obejmować rozmowę z jego rodzicami lub opiekunami prawnymi – powinni oni zostać poinformowani o zdarzeniu, zapoznani z materiałami oraz decyzją na temat dalszego postępowania ze sprawcą. Warto, aby rodzice współpracowali ze szkołą w zakresie rozwiązywania sytuacji kryzysowej, aby stali się jej sojusznikami a nie przeciwnikami. Rodzice sprawcy powinni również zostać poinformowani, że rodzice ofiary mają prawo zgłosić sprawę na Policję.
- 10) Jeśli sprawca pochodzi spoza szkoły, należy zapewnić bezpieczeństwo ofierze i poinformować ją (jej rodziców) o przysługujących jej prawach (np. zgłoszenie popełnienia przestępstwa na Policję). Jeśli sprawca jest z innej szkoły, należy rozważyć nawiązanie współpracy między placówkami i wspólne rozwiązywanie kryzysowej sytuacji.

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks Karny, Statut szkoły,

Telefony/kontakty alarmowe krajowe

Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet@dyzurnet.pl, tel. 801 615 005, Policja 997

2. CYBERPRZEMOC – PROCEDURA REAGOWANIA

Podstawy prawne uruchomienia procedury – Kodeks Karny, Statut szkoły

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy.

- 1) **Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy**, podejmując działania przede wszystkim należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność. Nie należy podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktyimizacji czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do dyrekcji).
- 2) **Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara**, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem kapusiem, obawa o własne bezpieczeństwo). W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody). Realizując procedurę

należy unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami, etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).

OPIS OKOLICZNOŚCI, ANALIZA, ZABEZPIECZENIE DOWODÓW

- 1) Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.).
- 2) W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.
- 3) Identyfikacja sprawcy często jest możliwa dzięki zebranych materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK)

AKTYWNOŚCI WOBEC SPRAWCÓW ZDARZENIA ZE SZKOŁY/ SPOZA SZKOŁY

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog/psycholog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie, a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej.

AKTYWNOŚCI WOBEC OFIAR ZDARZENIA

- 1) W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze. Musi się ona czuć bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych. Na poczucie bezpieczeństwa dziecka wpływa fakt, że wie ono, iż szkoła podejmuje kroki w celu rozwiązania problemu.
- 2) Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy – należy zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego, a także podkreślić, że dobrze zrobił ujawniając sytuację. Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Trzeba podkreślić, że szkoła nie toleruje przemocy i że zostaną podjęte odpowiednie procedury interwencyjne.
- 3) Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo.
- 4) Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów, zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbanu o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc).
- 5) Pomoc ofierze nie może kończyć się w momencie zakończenia procedury. Warto monitorować sytuację, „czuwać” nad jej bezpieczeństwem, np. zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak sobie radzi w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy. W działania wobec ofiary należy także włączyć rodziców/opiekunów ofiary – trzeba na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym

o podmiotowym traktowaniu dziecka – mówiąc mu o tym i starając się uzyskać jego akceptację dla udziału rodziców. Jeśli dziecko nie wyrazi zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. pedagog szkolny, psycholog, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.

AKTYWNOŚCI WOBEC ŚWIADKÓW

- 1) Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc. W trakcie rozmowy ze świadkami należy okazać zrozumienie i empatię dla ich uczuć – obawy przed przypięciem łatki „donosiciela”, strachu przed stanieniem się kolejną ofiarą sprawcy itp.
- 2) Samo wystąpienie zjawiska cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania Policji i sądu rodzinnego – procedura powinna umożliwiać rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły.
- 3) Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje z statutu i/lub regulaminu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia).
- 4) Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien odpowiadać dyrektor szkoły.

WSPÓŁPRACA Z DOSTAWCAMI INTERNETU I OPERATORAMI TELEKOMUNIKACYJNYMI

Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania stymuluje administrator serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

3. NARUSZENIA PRYWATNOŚCI DOTYCZĄCE NIEODPOWIEDNIEGO LUB NIEZGODNEGO Z PRAWEM WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH LUB WIZERUNKU DZIECKA I PRACOWNIKA SZKOŁY - PROCEDURA REAGOWANIA

Podstawy prawne uruchomienia procedury – Kodeks Karny (art. 190a par. 2)

RODZAJ ZAGROŻENIA OBJĘTEGO PROCEDURĄ

Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.

- 1) Należy zwrócić uwagę, iż podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem.
- 2) Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź montowanych), szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających dobry wizerunek ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) lub uzyskania korzyści (np. usługi premium SMS).
- 3) Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) PRZYJĘCIE ZGŁOSZENIA I USTALENIE OKOLICZNOŚCI ZDARZENIA

- Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą.
- W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka **dochodzi ze strony dorosłych, osób trzecich**, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego).
- Istotne dla ścigania sprawcy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. Samo podszywanie się pod ofiarę nie jest karalne.

2) OPIS OKOLICZNOŚCI, ANALIZA, ZABEZPIECZENIE DOWODÓW

- W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms).
- Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności – w działaniu tym ucznia i/lub jego rodzica/opiekuna prawnego powinien wspierać Szkolny Mentor Bezpieczeństwa Cyfrowego (nauczyciel informatyki).

- Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie.
- Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia.

3) IDENTYFIKACJA SPRAWCY(-ÓW)

- W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja.
- W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.

4) AKTYWNOŚCI WOBEC SPRAWCÓW ZDARZENIA ZE SZKOŁY/ SPOZA SZKOŁY

- Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał.
- Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej.
- Celem takich działań winno być nie tylko nabycie odpowiedniej wiedzy przez ucznia na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na akceptującą szacunek dla wizerunku i prywatności.
- Działania takie szkoła winna podjąć niezależnie od powiadomienia Policji/ sądu rodzinnego.
- Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga.
- Przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu incydentu na Policję należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż uczeń – sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. W takim przypadku dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej adwokata lub radcy prawnego.

5) AKTYWNOŚCI WOBEC OFIAR ZDARZENIA

- Ofiary incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym).

•

Jeśli kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.

6) AKTYWNOŚCI WOBEC ŚWIADKÓW

- Gdy kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia.
- Gdy naruszenie prywatności czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić Policję.
- W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

4. ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA UCZNIÓW W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU – PROCEDURA REAGOWANIA

Podstawy prawne uruchomienia procedury Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) PRZYJĘCIE ZGŁOSZENIA I USTALENIE OKOLICZNOŚCI ZDARZENIA •

Infobolizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny ucznia.

- W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.
- Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami uczniów nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy.
- Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników dziecka nadmiernie korzystającego z sieci.

2) OPIS OKOLICZNOŚCI, ANALIZA, ZABEZPIECZENIE DOWODÓW

- Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami).
- Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu – z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole.
- W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (psycholog/pedagog szkolny, wychowawca).

3) AKTYWNOŚCI WOBEC OFIAR ZDARZENIA

- Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego.
- Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku.
- Każdy uczeń, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinien zostać profesjonalnie zdiagnozowany przez psychologa szkolnego. Czasem warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
- Uczniowi w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny – o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele.

-
- O ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań.
Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i szkoły może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.

4) AKTYWNOŚCI WOBEC ŚWIADKÓW

- Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla ucznia dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.

5) WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI I PLACÓWKAMI SPECJALISTYCZNYMI

- W przypadku zdiagnozowania przez pedagoga/psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. W części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

5. NAWIAZYWANIE NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERNECIE - UWODZENIE,

ZAGROŻENIE PEDOFILIĄ – PROCEDURA REAGOWANIA

Podstawy prawne uruchomienia procedury – Kodeks Karny, art. 200, 200a par 1 i 2, art. 286 par.1

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

- Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”.
- W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na Policję.
- Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary.
- Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji – szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

2) OPIS OKOLICZNOŚCI, ANALIZA, ZABEZPIECZENIE DOWODÓW

- Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail).
- Jednocześnie – bezzwłocznie – należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.

3) IDENTYFIKACJA SPRAWCY(-ÓW)

- Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody.
- Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

4) AKTYWNOŚCI WOBEC SPRAWCÓW ZE SZKOŁY/ SPOZA SZKOŁY

- Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. • Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.

5) AKTYWNOŚCI WOBEC OFIAR ZDARZENIA

- W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa.

•

Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie.

- O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.
- Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi.
- W trakcie rozmowy z uczniem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której uczeń ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji.
- Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) ucznia, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie.
- Uczniowi – ofierze należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec ucznia winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.

6) AKTYWNOŚCI WOBEC ŚWIADKÓW

- Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.
- W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.
- W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

6. SEKSTING, PROWOKACYJNE ZACHOWANIA I AKTYWNOŚĆ SEKSUALNA JAKO ŹRÓDŁO DOCHODU OSÓB NIELETNICH – PROCEDURA REAGOWANIA

Podstawy prawne – Kodeks Karny (art. 191a i 202)

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) PRZYJĘCIE ZGŁOSZENIA I USTALENIE OKOLICZNOŚCI ZDARZENIA

- Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka – ofiary.
- Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka.
- W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci.
- Delikatny charakter sprawy, a także potencjalna penalizacja sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji. • Czasami zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.

2) WYRÓŻNIAMY 3 PODSTAWOWE RODZAJE SEKSTINGU, KTÓRE SKUTKUJĄ KONIECZNOŚCIĄ REALIZACJI ZMODYFIKOWANYCH PROCEDUR REAGOWANIA:

- **Rodzaj 1.** Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.
- **Rodzaj 2.** Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.
- **Rodzaj 3.** Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów – przesyłanych zdjęć czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a). Jako, że seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie. Należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.

3) AKTYWNOŚCI WOBEC SPRAWCÓW ZDARZENIA ZE SZKOŁY/ SPOZA SZKOŁY

- Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności.
- Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne.
- Konieczne są także rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do szkoły.
- **Rodzaj 1.** Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno- pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że

dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.

- **Rodzaj 2.** Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektora placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.
- **Rodzaj 3.** Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne zgłoszenie takiego przypadku na Policję.

7. BEZKRYTYCZNA WIARA W TREŚCI ZAMIESZCZONE W INTERNECIE, NIEUMIEJĘTNOŚĆ ODRÓŻNIENIA TREŚCI PRAWDZIWYCH OD NIEPRAWDZIWYCH, SZKODLIWOŚĆ REKLAM – PROCEDURY REAGOWANIA

Podstawy prawne uruchomienia procedury – Ustawa z 11 stycznia 2017r. – prawo oświatowe

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) PRZYJĘCIE ZGŁOSZENIA I USTALENIE OKOLICZNOŚCI

- Uczniowie nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów.
- Często taka postawa ujawnia się podczas przygotowania prac domowych i jest stosunkowo łatwa do zidentyfikowania przez cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc.
- Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga/psychologa, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.

2) AKTYWNOŚCI WOBEC OFIAR ZDARZENIA

- Pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczno - pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym.
- Rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla jego indywidualności i przeżytego stresu.

3) AKTYWNOŚCI WOBEC ŚWIADKÓW

- Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.
- W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) kierownictwo szkoły jest zobowiązane do powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub sądu rodzinnego.

4) WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI SPOŁECZNYMI I PLACÓWKAMI SPECJALISTYCZNYMI

- Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach.
- O skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć psycholog/pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary.

Postępowanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone

przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane. Przypadki spektakularne powinny być archiwizowane przez nauczycieli i wykorzystywane podczas zajęć z edukacji medialnej.

1) AKTYWNOŚCI WOBEC SPRAWCÓW ZDARZENIA ZE SZKOŁY/ SPOZA SZKOŁY

- Wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i – w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.

2) Aktywności wobec ofiar zdarzenia i świadków

- Szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne – edukację medialną, zarówno w formie zajęć pozalekcyjnych, jak i w trakcie lekcji przedmiotów nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego, wychowania w rodzinie) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole.
- Zajęcia w szkole mogą mieć charakter kilkuminutowych elementów edukacji medialnej wplecionej w lekcje o innej tematyce i/lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez młodzież kompetencji medialnych.

8. ŁAMANIE PRAWA AUTORSKIEGO – PROCEDURA REAGOWANIA

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks Karny

Ryzyko poniesienia odpowiedzialności cywilnej lub karnej z tytułu naruszenia prawa autorskiego albo negatywnych skutków pochoptnego spełnienia nieuzasadnionych roszczeń (tzw. copyright trolling).

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) PRZYJĘCIE ZGŁOSZENIA I USTALENIE OKOLICZNOŚCI ZDARZENIA

- W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury).
- Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy.
- Na wstępnym etapie należy przede wszystkim unikać wdawania się w argumentację, pochoptnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemyanych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby w konsultacji z prawnikiem.
- Prawo autorskie jest regulacją skomplikowaną, a sądy decydują w sprawach o naruszenie praw autorskich często w bardzo odmienny sposób, dlatego w większości przypadków uzyskanie fachowej pomocy prawnej jest wysoce wskazane.
- Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów.
- W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego – dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym.
- Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.

2) OPIS OKOLICZNOŚCI, ANALIZA, ZABEZPIECZENIE DOWODÓW

- Należy zebrać informacje przede wszystkim o osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.).
- Należy także zebrać informacje o wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku).
- Należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby.
Jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć

kontakt z odpowiednimi służbami celem ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, czego dokładnie dotyczy i jaka jest w nim rola poszczególnych osób. Taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego. Należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.

3) IDENTYFIKACJA SPRAWCY(-ÓW)

- Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być Policja i prokuratura.
- Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje.
- Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom(a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje tę konkretną sytuację.

4) AKTYWNOŚCI WOBEC SPRAWCÓW ZDARZENIA ZE SZKOŁY/ SPOZA SZKOŁY

- Zasadniczo o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie).
- Szkoła powinna podjąć działania o charakterze edukacyjno-wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.

5) AKTYWNOŚCI WOBEC OFIAR ZDARZENIA

- Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu. Np. w przypadku, gdy ofiarą jest osoba ze szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń.
- W przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.

6) AKTYWNOŚCI WOBEC ŚWIADKÓW

- Stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organy.

7) WSPÓŁPRACA Z POLICJĄ I SĄDAMI RODZINNymi

- Ponieważ, co do zasady dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadamiać Policję lub składać powództwo.
- Stosownie do wskazanej wyżej roli mediatora, szkoła powinna zaangażować się natomiast przede wszystkim w ułatwianie zakończenia sporu bez takiej eskalacji.

9. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA TECHNICZNEGO SIECI, KOMPUTERÓW I ZASOBÓW ONLINE

– PROCEDURA REAGOWANIA

Podstawy prawne uruchomienia procedury – Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, Statut szkoły,

Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów:

- ataki przez wirusy, robaki i trojany
- ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i back door, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS), rootkit) i ataki socjotechniczne
- Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.

1) SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

- Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia.
- W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji.
- Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.

2) IDENTYFIKACJA

- Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom.
- Sprawcy(-ów) sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.

3) AKTYWNOŚCI WOBEC SPRAWCÓW ZDARZENIA ZE SZKOŁY/ SPOZA SZKOŁY

- Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze.
- Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na Policję.

4) AKTYWNOŚCI WOBEC ŚWIADKÓW

- incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawnie działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec uczniów.
- W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na Policję.

5) WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI SPOŁECZNYMI I PLACÓWKAMI SPECJALISTYCZNYMI

- W przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.

VI. PROCEDURY WEWNĘTRZNE LICEUM W STANISŁAWOWIE PIERWSZYM (dodatkowe)

1. OBIEKT I JEGO UŻYTKOWNICY

- 1) Wejście do szkoły jest monitorowane. W godzinach porannych uczniowie, pracownicy, rodzice i inni goście wchodzić wejściem przy szatni. Odnotowuje się w księdze wejścia i wyjścia gości oraz wyjścia uczniów ze szkoły na podstawie zwolnień od rodziców (informacja o zwolnieniu musi być potwierdzona przez wychowawcę klasy, nauczyciela dyrektora lub rodzica).
- 2) Zabronione jest wnoszenie na teren szkoły niebezpiecznych narzędzi, broni, alkoholu oraz innych środków zmieniających świadomość.
- 3) Pomieszczenia szkoły – w szczególności gabinet pielęgniarstwa, pokój nauczycielski, pokoje nauczycieli wychowania fizycznego, sekretariat – wyposaża się w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy.
- 4) Uczniom nie wolno włączać żadnych własnych urządzeń elektrycznych do sieci szkolnej.
- 5) Wszyscy nauczyciele oraz pracownicy obsługi i administracji są przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.
- 6) Wszyscy pracownicy szkoły mają obowiązek reagować na każde, nawet najmniejsze, zagrożenie bezpieczeństwa uczniów.

2. OPIEKA PODCZAS PRZERW

- 1) Szkoła jest otwierana o godz. 7: 00.
- 2) Dyżury nauczycieli rozpoczynają się o godz. 7:45.
- 3) Podczas przerwy uczniowie mogą pozostać w salach lekcyjnych, zapleczach socjalnych (uczniowskich), bibliotece oraz w sali gimnastycznej (pod opieką nauczyciela), mogą wychodzić na dwór w obrębie terenu szkoły tylko pod opieką nauczyciela.
- 4) Opiekę nad uczniami przebiegającymi się w szatniach przy sali gimnastycznej sprawują nauczyciele wychowania fizycznego.
- 5) Nauczyciele zobowiązani są do pełnienia dyżurów na przerwach zgodnie z harmonogramem wywieszonym w pokoju nauczycielskim.
- 6) Dyżur zaczyna się równo z rozpoczęciem się przerwy. Nauczyciel pełniący dyżur powinien bez zwłoki stawić się na miejsce pełnienia dyżuru.
- 7) Nadrzędnym celem dyżurów jest zapewnienie uczniom pełnego bezpieczeństwa.
- 8) Nauczyciel dyżurujący jest zobowiązany:
 - dbać o bezpieczeństwo młodzieży poprzez kontrolę realizacji przez uczniów zasad bezpiecznego zachowania
 - prowadzić kontrolę nad toaletami i ich wykorzystywaniem jedynie do właściwych celów
 - reagować na wszelkie przejawy agresji i zagrożeń zdrowia, życia i bezpieczeństwa uczniów i pracowników szkoły, informować o takich sytuacjach dyrektora szkoły
 - dbać o mienie szkoły: wszelkie przejawy dewastacji mienia należy po zakończeniu dyżuru zgłosić dyrektorowi i w miarę możliwości ustalić winnego powstałej szkody
 - nauczyciel nie może pod żadnym pozorem zejść z dyżuru bez ustalenia zastępstwa i poinformowania o tym fakcie dyrektora szkoły.

3. OPIEKA W CZASIE LEKCJI I ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH

- 1) Za bezpieczeństwo uczniów w czasie lekcji i zajęć pozalekcyjnych odpowiada nauczyciel prowadzący zajęcia.
- 2) obowiązki nauczyciela:
 - zapoznać uczniów na pierwszych zajęciach w roku szkolnym z zasadami bezpiecznego zachowania się wynikającymi ze specyfiki przedmiotu i wymagać bezwzględnego przestrzegania regulaminu każdej pracowni o zwiększonym ryzyku wypadku (informatyka, wychowanie fizyczne, pracownie przyrodnicze)
 - przestrzegać ustalonych godzin rozpoczynania i kończenia zajęć edukacyjnych
 - dostrzeżone nieprawidłowości techniczne należy bezwzględnie zgłaszać do sekretariatu szkoły
 - odnotowywać nieobecność ucznia na każdych zajęciach
 - respektować prawo uczniów do pełnych przerw międzylekcyjnych
 - jeżeli stan zagrożenia powstanie lub ujawni się w czasie zajęć – niezwłocznie je przerwać i wyprowadzić z zagrożonych miejsc osoby powierzone opiece
 - wymagać od uczniów:
 - respektowania nakazu korzystania z szatni
 - respektowania zakazu jedzenia i picia podczas lekcji
 - zezwalać na wychodzenie z lekcji do toalety tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach
 - kategorycznie zabraniać: wysyłania ucznia poza teren szkoły w czasie godzin lekcyjnych, stosowania kary wykluczenia ucznia z lekcji, zajęć, poprzez wyproszenie go za drzwi klasy.

4. SYTUACJE WYJĄTKOWE

- 1) **Prace na rzecz szkoły lub środowiska** – udział uczniów może mieć miejsce po zaopatrzeniu ich w odpowiednie narzędzia i sprzęt oraz zapewnieniu właściwej opieki i bezpiecznych warunków pracy.
- 2) **Bieżące zmiany w tygodniowym planie lekcji**, mające wpływ na bezpieczeństwo (np. skrócenie zajęć lub zwolnienie z lekcji spowodowane nieobecnością nauczyciela) – są publikowane w systemie Librus z co najmniej jednodniowym wyprzedzeniem lub w szczególnych wypadkach w dniu zmiany. Uczniowie, którzy z różnych względów muszą pozostać w tym czasie w szkole, zostają objęci opieką nauczyciela skierowanego na zastępstwo, dyrektora szkoły lub biblioteki szkolnej.
- 3) **Wcześniejsze zwolnienie ucznia z lekcji** na prośbę rodziców w wyjątkowych przypadkach – podstawą zwolnienia jest osobiste przybycie rodzica po ucznia lub pisemna prośba rodziców w dzienniku elektronicznym LIBRUS, zawierająca informację o przejęciu odpowiedzialności za ucznia.
- 4) **Złe samopoczucie ucznia** – obowiązkiem wychowawcy klasy lub nauczyciela, któremu uczeń zgłosił niedyspozycję, jest udzielenie dziecku pomocy, powiadomienie pielęgniarki szkolnej oraz, jeśli wymaga tego sytuacja, dyrektora szkoły i rodziców ucznia.
- 5) **Zagrożenie zdrowia lub życia ucznia**
 - Należy niezwłocznie udzielić pierwszej pomocy poszkodowanemu, wezwać karetkę pogotowia i powiadomić rodziców, dyrektora (szczegóły w procedurach głównych).

- Jeśli rodzic nie może dotrzeć do szkoły, a uczeń musi być przewieziony do szpitala, towarzyszy mu pielęgniarz lub nauczyciel, którzy pozostają z uczniem do momentu przybycia rodziców/ prawnych opiekunów.

5. OPIEKA PODCZAS IMPREZ SZKOLNYCH

1) **Na uroczystości szkolne**, odbywające się w auli uczniowie udają się pod opieką wychowawcy lub nauczyciela wyznaczonego do opieki.

2) Wycieczki, wyjścia

- Nauczyciele organizujący wycieczkę lub wyjście zapewniają uczniom opiekę i nadzór zgodny z przepisami bhp, wypełniają stosowne dokumenty.
- Organizacja i program wycieczki powinny być dostosowane do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej, stopnia przygotowania i umiejętności specjalistycznych. Obowiązkiem organizatora jest sprawdzenie stanu zdrowia i umiejętności uczniów, wymaganych podczas wycieczki.
- Wszyscy uczestnicy wycieczek krajowych i zagranicznych powinni być ubezpieczeni od następstw nieszczęśliwych wypadków.
- Wycieczka lub wyjazd musi być należycie przygotowana pod względem programowym i organizacyjnym.
- Osobami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo uczniów podczas wycieczki, są kierownik wycieczki i opiekunowie grup. Opieka ich ma charakter ciągły.
- Miejszem zbiórki uczniów rozpoczynającej i kończącej wycieczkę jest wejście do szkoły, chyba, że ustalenia z rodzicami i specyfika wycieczki stanowią inaczej.
- Udział uczniów w wycieczce (z wyjątkiem przedmiotowych, odbywających się w ramach zajęć szkolnych) wymaga pisemnej zgody rodziców lub opiekunów niepełnoletniego ucznia.
- W przypadku, gdy w wycieczce, wyjeździe któryś z uczniów nie bierze udziału, rodzice powiadamiają o tym fakcie wychowawcę klasy (telefonicznie lub poprzez dziennik Librus). Oświadczenia stanowią integralną część dokumentacji wycieczki.
- Opiekun wycieczki obowiązany jest sprawdzić stan liczbowy uczniów przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego.
- Zabrania się prowadzenia wycieczek podczas burzy, śnieżycy, gołoledzi.
- W razie wypadku uczestników wycieczki stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące postępowania w razie wypadków w szkołach i placówkach publicznych.
- Wynajem środka transportu powinien być poprzedzony dostarczeniem dokumentu potwierdzającego aktualne uprawnienia do przewozu osób i stosowne ubezpieczenie oraz odpowiednią umową najmu autokaru.
- Wszystkie wyjścia organizator odnotowuje pozostawiając w sekretariacie podpisaną kartę wycieczki.
- Kierownikiem wycieczki jest osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.
- Wskazane jest, aby uczestnicy wycieczki mieli dostęp do telefonu komórkowego.
- Numer pomocy ratunkowej: 112.
- Pozostałe zagadnienia dotyczące wycieczek reguluje Regulamin wycieczek organizowanych przez szkołę.

6. PRZEJAZD AUTOKAREM

Nauczyciel organizujący wycieczkę wynajętym środkiem transportu autokar, bus – zobowiązany jest do wykonania następujących czynności:

- Przed kilkudniowym wyjazdem wezwać policję, która zbada stan techniczny autokaru i stan trzeźwości kierowcy.
- Sprawdzić, czy uczestnicy wycieczki nie mają przeciwwskazań do podróżowania środkami lokomocji (choroba lokomocyjna i inne schorzenia) oraz czy posiadają zaordynowane przez lekarza leki.
- Dopilnować umieszczenia bagażu w schowkach i rozmieszczenia uczestników wycieczki na uzgodnionych wcześniej miejscach w autokarze. Opiekunowie powinni zająć miejsca przy drzwiach.
- Ustalić, gdzie znajdują się podręczna apteczka (jej wyposażenie), gaśnice i wyjścia bezpieczeństwa. Dodatkowo kierownik wycieczki na każdy wyjazd zabiera apteczkę, która znajduje się w sekretariacie szkoły.
- W czasie jazdy zabronić uczestnikom przemieszczania się po autokarze i podróżowania w pozycji stojącej, blokowania zamków, otwierania drzwi, samowolnego otwierania okien w czasie podróży, wyrzucania jakichkolwiek przedmiotów z pojazdu i rzucania przedmiotami.
- Podczas jazdy trwającej kilka godzin zarządzić jedną przerwę (20 – 30 minut).
- W czasie postoju (wyłącznie na parkingu lub stacji benzynowej) zabronić uczestnikom wycieczki: wchodzenia na jezdnię, przechodzenia na drugą stronę jezdni, dopilnować, aby podczas wsiadania i wysiadania młodzieży włączone były światła awaryjne. • Po każdym zakończonym postoju sprawdzić obecność.

7. IMPREZY SZKOLNE ODBYWAJĄCE SIĘ PO ZAKOŃCZENIU ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

- 1) Wychowawcy i nauczyciele zobowiązani są do utrzymania porządku w czasie imprezy, pełniąc dyżury w wyznaczonych miejscach.
- 2) Nad przebiegiem imprezy nadzór pełni nauczyciel organizator.
- 3) W imprezach szkolnych uczestniczą jedynie uczniowie LO.

8. LOKALNE IMPREZY

- 1) Organizatorzy imprezy nie ponoszą odpowiedzialności za pozostawione na terenie szkoły rzeczy wartościowe.
- 2) Uczeń biorący udział w imprezie nie może opuszczać budynku w trakcie jej trwania. Może to uczynić tylko za pisemną zgodą rodziców.
- 3) W czasie imprezy zakazane są niebezpieczne zabawy oraz zachowania zagrażające bezpieczeństwu.
- 4) Uczestnika imprezy usuniętego za nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa i kultury osobistej musi ze szkoły osobiście odebrać rodzic bądź opiekun.
- 5) W przypadku ucznia pełnoletniego, jego nieodpowiednie zachowanie zagrażające bezpieczeństwu może spowodować wezwaniem policji.

9. SPRAWOWANIE OPIEKI NAD UCZNIEM W DNI WOLNE OD ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH

- 1) W dni wolne od zajęć dydaktycznych (nie dotyczy sobót i niedziel) szkoła może zapewnić opiekę niepełnoletnim uczniom, na prośbę rodziców/prawnych.
- 2) Rodzice uczniów składają pisemną informację wychowawcom klasy w terminie przynajmniej trzech dni przed dniem wolnym. 3) W tym dniu uczniowie są pod opieką nauczycieli wyznaczonych przez dyrektora szkoły.

10. PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH TRUDNYCH I ZAGRAŻAJĄCYCH BEZPIECZEŃSTWU – POWIADAMIANIE RODZICÓW/PRAWNYCH OPIEKUNÓW UCZNIA O TRUDNYCH SYTUACJACH WYCHOWAWCZYCH

- 1) Powiadomić telefonicznie, osobiście lub pisemnie rodziców / prawnych opiekunów o trudnych sytuacjach wychowawczych.
- 2) Wychowawca sporządza notatkę służbową z powiadomienia rodziców w dzienniku Librus zakładce „Kontakty wychowawcy z Wychowawca rodzicami” dla danego oddziału.
- 3) W przypadku nieobecności wychowawcy zachować obowiązującą w szkole drogę służbową (wychowawca, pedagog/psycholog, dyrekcja).
- 4) W przypadku braku informacji od rodziców o zmianie miejsca ich pobytu, opieka nad uczniem w szczególnie trudnych sytuacjach wychowawczych zostanie przekazana odpowiednim instytucjom.
- 5) W każdej sytuacji wymagającej dodatkowej pomocy, decyzję o wezwaniu policji podejmuje dyrektor szkoły.

11. SAMOWOLNE OPUSZCZENIE ZAJĘĆ SZKOLNYCH PRZEZ UCZNIA, NIEUSPRAWIEDLIWIONA NIEOBECNOŚĆ UCZNIA

- 1) Telefonicznie powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia o nieobecności w celu ustalenia jej przyczyny. Odnotować ten fakt w dzienniku lekcyjnym Librus.
- 2) Wychowawca na wniosek rodzica/opiekuna usprawiedliwia uzasadnioną nieobecność ucznia w szkole. Jeżeli rodzic nie wiedział o nieobecności ucznia, należy pozostawić w dzienniku szkolnym nieobecność nieusprawiedliwioną.
- 3) Gdy brak jest kontaktu z rodzicami ucznia, należy wysłać pisemne zawiadomienie do rodziców/opiekunów prawnych ucznia informujące o nieobecności ucznia w szkole, a więc o nierealizowaniu przez niego obowiązku nauki i wyznaczyć im termin stawienia się w szkole. W przypadku braku informacji ze strony rodziców o nieobecności ucznia dłuższej niż tydzień wychowawca zobowiązany jest do kontaktu z rodzicami ucznia i ustalenia przyczyny nieobecności.
- 4) W przypadku zdiagnozowania wagarów ucznia należy przeprowadzić rozmowę z uczniem, poinformować go o konsekwencjach, jeśli dany czyn będzie się powtarzał. Udzielić upomnienia oraz sporządzić odpowiedni zapis w dzienniku Librus.
- 5) W przypadku powtarzających się nieusprawiedliwionych nieobecności ucznia należy powiadomić pedagoga lub psychologa szkolnego. Zobowiązać ucznia
 - do spotkań z pedagogiem/psychologiem

- do podpisania kontraktu z pedagogiem lub wychowawcą
 - zobowiązać rodziców/prawnych opiekunów do codziennego kontrolowania frekwencji i postępów dziecka w systemie Librus
 - w obecności pedagoga/psychologa i wychowawcy, porozmawiać z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia.
- 6) Jeżeli działania podejmowane przez szkołę nie przynoszą poprawy sytuacji, szkoła wszczyna odpowiednie postępowanie administracyjne.

12. UŻYWANIE TELEFONU KOMÓRKOWEGO PRZEZ UCZNIA PODCZAS LEKCJI

- 1) Żaden pracownik szkoły nie jest upoważniony do włączania i wyłączania skonfiskowanego telefonu ucznia.
- 2) Nie wolno go używać ani wykonywać na nim żadnych operacji. Jeśli telefon dzwoni i jego dźwięk przeszkadza w miejscu, w którym został zdeponowany - należy nakazać uczniowi jego wyłączenie, ale nie wolno tego robić nauczycielowi ani nawet dyrektorowi szkoły.
- 3) Sporządzić notatkę służbową i powiadomić wychowawcę klasy.
- 4) Poinformować rodziców o zaistniałej sytuacji, pouczyć w zakresie zasad korzystania z telefonu na terenie szkoły.

13. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU SPRAW SPORNYCH I KONFLIKTÓW

- 1) Konflikt pomiędzy uczniami na terenie klasy, rozstrzyga wychowawca klasy. Pomocą służy mu pedagog szkolny/psycholog. W sytuacjach długotrwałego, ostrego konfliktu, o udział w spotkaniu wyjaśniającym i zamykającym konflikt, proszeni są rodzice uczniów;
- 2) Konflikt pomiędzy uczniami różnych klas rozstrzyga pedagog szkolny we współpracy z wychowawcami klas. W sytuacjach długotrwałego, ostrego konfliktu, o udział w spotkaniu wyjaśniającym i zamykającym konflikt, proszeni są rodzice uczniów;
- 3) Konflikt pomiędzy uczniem i nauczycielem (mediatorem jest nauczyciel) rozstrzyga dyrektor szkoły (lub jego zastępca) wspólnie z pedagogiem szkolnym i wychowawcą ucznia. W sytuacjach długotrwałego, ostrego konfliktu, o udział w spotkaniu wyjaśniającym i zamykającym konflikt, proszeni są rodzice ucznia.

14. STWIERDZENIE PALENIA TYTONIU PRZEZ UCZNIA

- 1) Zgłosić fakt wychowawcy.
- 2) Powiadomić o fakcie rodziców/prawnych opiekunów ucznia oraz dyrekcję.
- 3) Przeprowadzić rozmowę dyscyplinującą i profilaktyczną.
- 4) Wobec ucznia palącego na terenie szkoły zastosować kary zapisane w statucie szkoły.
- 5) Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia w dzienniku Librus.

15. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAJŚCIA UCZENNICZY W CIAŻĘ

- 1) W porozumieniu z rodzicami przygotować program pomocy niezbędnej do uzyskania sukcesu edukacyjnego (dyrektor szkoły, wychowawca klasowy, nauczyciele przedmiotowi).

- 2) Przygotować plan wsparcia psychologicznego uczennicy do wspólnej realizacji z jej rodzicami i nauczycielami przedmiotowymi. 3) W razie potrzeby szkoła podejmuje kroki w celu wsparcia materialnego uczennicy.

16. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POWZIĘCIA INFORMACJI, ŻE UCZEŃ ZAMIERZA POPEŁNIĆ SAMOBÓJSTWO (INFORMACJA OD SAMEGO UCZNIA, KOLEGÓW, RODZINY, OSÓB POSTRONNYCH)

- 1) Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog (psycholog) szkolny oraz dyrektor szkoły podejmują następujące działania:
- nie pozostawiają ucznia samego
 - próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce
 - udzielają wsparcia emocjonalnego podczas rozmowy
 - informują rodziców / opiekunów prawnych ucznia
 - przekazują ucznia pod opiekę rodziców / opiekunów prawnych lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia odpowiednim instytucjom (np. policja, sąd),
 - organizują z uczniem regularne spotkania, w celu udzielania wsparcia psychologiczno-pedagogiczne oraz monitorują zagrożenia.

17. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU AWARII INSTALACJI GAZOWEJ

- 1) W przypadku, gdy poczujesz ulatniający się gaz, otwórz szeroko drzwi i okna, zrób przeciąg: jak najszybciej zapewnij dopływ świeżego powietrza:
- Nie używaj otwartego ognia, nie zapalaj zapalek, zapalniczki.
 - Nie włączaj ani nie wyłączaj światła oraz urządzeń elektrycznych.
 - Nie używaj telefonu w zagrożonym wybuchem miejscu.
 - Jeżeli to możliwe zamknij zawór przy gazomierzu (liczniku). Ponowne włączenie gazu może być dokonane wyłącznie przez osobę uprawnioną.
 - Poinformuj o zagrożeniu wszystkie osoby znajdujące się w jego strefie i zastosuj się do procedur ewakuacji.
 - Jak najszybciej powiadom dyrektora/wicedyrektora szkoły.
 - Natychmiast zawiadom pogotowie gazowe tel. 992 lub, jeśli to możliwe Policję tel. 997 albo Straż Pożarną tel. 998.
- 2) Dyrektor lub osoba upoważniona zarządza ewakuację zgodnie z obowiązującą instrukcją.

18. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POŻARU

- 1) W wypadku powstania pożaru na terenie szkoły należy:
- zachować spokój i nie wywoływać paniki,
 - jeżeli źródło pożaru nie zostało ugaszone - zawiadomić telefonicznie:
 - a) straż pożarną nr tel. 998
 - b) policję nr tel. 997
 - c) pogotowie ratunkowe nr tel. 999
 - d) numer alarmowy 112
 - e) dyrektora szkoły.
- 2) Po uzyskaniu telefonicznego połączenia ze Strażą Pożarną należy wyraźnie podać:

- nazwę i numer szkoły
- dokładny adres
- określić w przybliżeniu co się pali i gdzie (szatnia, sale lekcyjne) • podać imię i nazwisko wzywającego • numer telefonu wzywającego.

UWAGA – Odłożyć słuchawkę dopiero po otrzymaniu odpowiedzi, że Straż Pożarna przyjęła zgłoszenie.

- 3) W razie powstania pożaru w godzinach nauki w szkole należy zaalarmować personel i młodzież sygnałem: 3 długich dzwonków (patrz procedura ewakuacji).
- 4) Decyzję o uruchomieniu sygnału dźwiękowego – alarmowego w szkole wydaje:
 - dyrektor
 - upoważnione przez dyrektora osoby: wicedyrektor, sekretarz szkoły, nauczyciel dyżurny.
- 5) Do czasu przybycia Straży Pożarnej należy:
 - przystąpić do ewakuacji zgodnie z ustalonym planem ewakuacji;
 - podjąć akcję gaśniczą przy pomocy podręcznego sprzętu gaśniczego jak gaśnice śniegowe lub proszkowe. Należy pamiętać, że nie wolno gasić wodą i gaśnicami pianowymi instalacji i urządzeń elektroenergetycznych będących pod napięciem, oraz materiałów reagujących z wodą;
 - oddelegować przed wejściem do budynku szkoły osobę, która winna wskazać przybyłej jednostce Straży Pożarnej najkrótszą drogę dojścia do pożaru oraz udzielić potrzebnych informacji.

PLAN EWAKUACJI NA WYPADEK POŻARU

Środki, które należy zastosować	Zasady wykonania	Odpowiedzialni za wykonanie
Wezwanie Straży Pożarnej	Alarmowanie Straży Pożarnej	Osoba, która pierwsza zauważy pożar
Zaalarmowanie personelu szkoły	Alarmowanie personelu szkoły	dyrektor szkoły lub osoba z upoważnienia dyrektora
Wyłączenie dopływu prądu elektrycznego	Wyłączyć główny wyłącznik prądu elektrycznego	konserwator, sprzątaczkę

	znajdującego się przy wejściu głównym do szkoły	
Gaszenie pożaru do czasu przybycia Straży Pożarnej	Gaszenie pożaru organizować od chwili jego zauważenia. Do gaszenia używać dostępnego sprzętu pożarniczego (gaśnice, hydranty itp.)	osoby wyznaczone przez dyrektora szkoły

Kierowanie akcją ratowniczągaśniczą	Do przybycia straży pożarnej akcją kieruje dyrektor a w przypadku nieobecności osoby wyznaczone bądź ten kto samorzutnie obejmuje kierownictwo.	dyrektor lub osoba z upoważnienia dyrektora
Spotkanie ze Strażą Pożarną	Miejsce spotkania – plac przed szkołą. Straż doprowadza się najkrótszą drogą do miejsca pożaru. Kierującego akcją gaśniczą należy poinformować: - czy pożar zagraża ludziom, - czy przeprowadzono całkowitą ewakuację młodzieży, - o miejscach przechowywania materiałów łatwopalnych i cennego mienia - gdzie znajdują się najbliższe punkty czerpania wody	osoba wyznaczona przez kierującego akcją gaśniczą
Przygotowanie do ewakuacji	Po usłyszeniu sygnału alarmowego natychmiast przerwać zajęcia lekcyjne i inne prace	nauczyciele aktualnie prowadzący zajęcia
Ewakuacja młodzieży	Ewakuacja odbywa się pod kierownictwem dyrektora szkoły lub osób upoważnionych. W przypadku bezpośredniego zagrożenia dążyć do jak najszybszego opuszczenia budynku. Porządek wyprowadzenia uczniów ustala się w zależności od miejsca powstania pożaru. Najpierw należy ewakuować uczniów z tych pomieszczeń, które są bezpośrednio zagrożone.	nauczyciele aktualnie prowadzący zajęcia
Ewakuacja z I piętra	Młodzież przebywająca w pomieszczeniach I piętra	nauczyciele prowadzący zajęcia

	opuszcza budynek szkoły schodami w dół i najbliższym wyjściem ewakuacyjnym przy schodach udaje się na boisko szkolne, zgodnie z planem graficznym – wyznaczonej drogi ewakuacyjnej.	w tych salach
Ewakuacja z parteru	Młodzież przebywająca w pomieszczeniach parteru opuszcza budynek wyjściem głównym lub najbliższym bocznym – według oznaczonej drogi ewakuacyjnej. Młodzież przebywająca na zajęciach wychowania fizycznego w sali gimnastycznej, opuszcza pomieszczenie wyjściem głównym lub wyjściem przy sali gimnastycznej zgodnie z planem graficznym.	nauczyciele prowadzący zajęcia w tych salach
Ewakuacja mienia	Po przeprowadzeniu ewakuacji uczniów w wypadku sprzyjających warunków należy przeprowadzić ewakuację mienia wg kolejności: - cenne dokumenty, cenniejsze urządzenia i pomoce naukowe. Mienie należy przenieść w miejsce, wskazane przez prowadzącego ewakuację.	personel administracyjny odpowiedzialny za poszczególne pomieszczenia prowadzący akcję: dyrektor, wicedyrektor, sekretarz szkoły, pracownicy: woźny/woźne, konserwator, sprzątaczk.
Miejsce docelowe – plac przyszkolny	Po wyprowadzeniu młodzieży z budynku należy na apelu sprawdzić obecność tj. stan liczebny uczniów w poszczególnych klasach wg obowiązującej dokumentacji	nauczyciele odpowiedzialni za ewakuację
Przypadek niezgodności stanu liczebnego uczniów	Jeżeli stwierdzi się niezgodność stanu, fakt ten zgłasza się kierującemu akcją, który przekazuje go następnie funkcjonariuszom i Straży Pożarnej.	nauczyciel prowadzący zajęcia, sprzątaczk, strażacy